

Justitiedepartementet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se
Dnr: Ju2024/01521

Yttrande över betänkandet En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess (SOU 2024:51)

Malmö tingsrätt har ombetts att yttra sig över rubricerat betänkande.

Frågan om sekretess för uppgifter i förundersökningsprotokoll

Tingsrätten instämmer i huvudsak med vad utredningen har anfört som grund för sitt förslag, men vill tillägga följande.

Tingsrätten vill i sammanhanget väcka frågan om det rimliga i att åklagaren i alla mål ger in förundersökningsprotokoll till tingsrätten. Utredningen har uppmärksammat frågan (s. 84) och tämligen kortfattat konstaterat att någon förändring i det avseendet inte är önskvärd. Tingsrätten förordar att frågan ges en bredare och djupare belysning i den fortsatta beredningen.

Tingsrätten är av uppfattningen att förslaget medför ett ökat skydd för den enskilde, dock inte längre än fram till dess att dom eller slutligt beslut har meddelats. Därefter kan uppgifter om den enskilde likt i dag komma att bli föremål för stor spridning. Det går enligt tingsrätten inte att bortse från att den föreslagna sekretessbestämmelsen kan skapa en falsk trygghet för den enskilde. Tingsrätten menar mot den bakgrunden att det är osäkert vilken effekt den föreslagna bestämmelsen kan komma att få vad avser att bryta tystnadskulturer och lämna förhörsuppgifter opåverkade.

Utredningen föreslår att den nya sekretessbestämmelsen i 43 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska innehålla ett omvänt skaderekvisit. Samtidigt föreslår utredningen inte någon ändring av 18 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, vilken innehåller ett rakt skaderekvisit. Det innebär att uppgifter i ett förundersökningsprotokoll kommer att omfattas av olika stark sekretess beroende på om uppgifterna finns hos en domstol eller hos en brottsbekämpande myndighet. Tingsrätten anser att det finns anledning att ytterligare överväga konsekvenserna av att olika skaderekvisit blir tillämpliga på samma uppgifter men även överväga om sekretess borde gälla med samma styrka oberoende av i vilken verksamhet uppgifterna förekommer.

Slutligen vill tingsrätten uppmärksamma att behovet av den föreslagna sekretessbestämmelsen framför allt gör sig gällande vid allvarlig och organiserad brottlighet. Även om de skäl som utredningen har angett för bestämmelsens räckvidd framstår som rimliga, anser tingsrätten att det kan

te sig som obehövt att införa en sekretessbestämmelse som är tillämplig på alla typer av brottmål.

Frågan om tidiga förhör och vittnesattester

Tidiga förhör

Tingsrätten avstyrker förslaget om utökade möjligheter att tillåta tidiga förhör och instämmer i utredningens bedömning att en sådan förändring inte skulle bidra till en mer effektiv rättsprocess. Tvärtom leder tillåtande av tidiga förhör i många fall till längre förhandlingstider eftersom förhörspersonen i stor utsträckning även kallas att höras vid huvudförhandlingen. Den nuvarande regleringen ger stöd för att tillåta tidiga förhör i stor utsträckning utan att för den delen rubba på en rättssäker bevisvärdering. Tingsrätten anser därför, i likhet med utredningen, att det inte finns behov av att ändra regleringen. Eftersom förslaget inte kan förväntas medföra en stärkt och effektiviserad rättsprocess avstyrker tingsrätten ett genomförande.

Tingsrätten har inte någon invändning mot de överväganden och förslag som innebär att alla förhör inför brottsbekämpande myndigheter som regel ska upptas med ljud- och bild.

Vittnesattester

Tingsrätten har gått igenom förslaget utifrån de utgångspunkter tingsrätten har att beakta. Tingsrätten har inte några invändningar mot de överväganden och förslag som presenteras i denna del. Tingsrätten tillstyrker förslaget och ställer sig positiv till att ta bort kravet på samtycke och i stället låta det ankomma på domstolen att göra lämplighetsprövningen. Den föreslagna ändringen kan komma att effektivisera rättsprocessen eftersom prövningen av om en vittnesattest ska tillåtas kan göras redan när en stämningsansökan ges in.

Frågan om kronvittnen

Förslag som innebär att åklagaren ska lämna ett påföljdsförslag som binder domstolen har lämnats av bl.a. Straffprocessutredningen i betänkandet Brottmålsprocessen (SOU 2013:17) och av Utredningen om processrätt och stora brottmål i betänkandet Stora brottmål – nya processrättsliga verktyg (SOU 2019:38). Tingsrätten har i yttranden över dessa betänkanden framhållit vikten av att lika fall behandlas lika, bl.a. för att upprätthålla allmänhetens tilltro till rättssystemet. Tingsrätten vidhåller vad domstolen tidigare fört fram i denna fråga.

Det är fortfarande tingsrättens uppfattning att det ska vara domstolen som ensamt bestämmer påföljd för brott. Tingsrätten vill i sammanhanget framhålla att en ordning där åklagaren kan träffa för domstolarna bindande överenskommelser i påföljdsfrågan framstår som främmande för den svenska rättsordningen. Mot denna bakgrund anser tingsrätten, likt utredningen, att det ska krävas mycket starka skäl för den föreslagna ordningen. Det kan ifrågasättas om sådana skäl föreligger. Tingsrätten anser att det inte finns stöd för slutsatsen att en sådan ordning skulle effektivisera eller påtagligt stärka rättsprocessen. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att utredningens alternativa förslag inte bör genomföras.

Om förslaget bereds vidare anser tingsrätten, likt utredningen, att en sådan ordning behöver föregås av en större omarbetning av påföljdssystemet i dess helhet.

Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning att den nuvarande regleringen kan få ett ökat genomslag om den tillämpas i större utsträckning än vad som framkommit under utredningens undersökning. Det kan därför vara motiverat att arbeta för att höja kunskapen om regleringen hos såväl domstolarna som de brottsbekämpande myndigheterna.

Frågan om tilltrosbestämmelserna

Tingsrätten har gått igenom förslaget utifrån de utgångspunkter tingsrätten har att beakta. Tingsrätten har inte några invändningar mot de överväganden och förslag som presenteras i betänkandet. Allmänt kan framhållas att tingsrätten ser positivt på de förslag som lämnas i den delen.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Johan Sjöo efter föredragning av tingsfiskalerna Lisa Palmqvist och Gilbert Leijon. I handläggningen har även chefsrådmännen Lennart Strinäs, Anna Täcklind, Nicklas Söderberg och Ylva Teurneau samt administrativa assessorn Lina Molin deltagit.

Johan Sjöo

Lisa Palmqvist

Gilbert Leijon